

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
INSTITUT MEZINÁRODNÍCH STUDIÍ
U kříže 8, 158 00 Praha 5
Tel. 0042/251080250
Fax 0042/251620294

Oponentský posudek na diplomovou práci Libora Otta

Special Relationship: Diskurz o britsko-amerických vztazích v britském tisku

---

Diplomová práce Libora Otta se zabývá reprezentacemi „zvláštního vztahu“ mezi Velkou Británií a Spojenými státy (dále jen SR podle zavedeného pojmu *special relationship*) v britském tisku v období 2001-2010. Autor využívá především metod kritické a sociálně-psychologické diskurzivní analýzy (DA), doplňkově i analýzy metafor. Předložená práce tak představuje v našem prostředí ojedinělý počín a celkově ji považuji za poměrně zdařilou, akademicky dostatečně rigorózní a (což je u práce tohoto typu velmi důležité) zcela transparentní a replikovatelnou. V následujících odstavcích si nicméně dovoluji soustředit se na několik kritických připomínek, které je k ní (při, opakuji, převažujícím kladném hodnocení) možné vznést.

Především samotný hlavní výzkumný cíl práce, nad rámec prostého popisu resp. rekonstrukce mediálního diskurzu, totiž ověření hypotézy, že „existence a prospěšnost *zvláštního vztahu* bude předmětem značné míry konsensu mezi autory komentář...“, je při možnostech, které zvolená výzkumná metoda nabízí, v lepším případě skromný, v horším poněkud banální. Soustředění se na mediální diskurz a v jeho rámci na komentáře otištěné v seriózních denících (mezi které ovšem nespadá týdeník *The Observer*, s. 7) a vybraných týdenících je zcela legitimní a v jistém ohledu i produktivnější než analýza diskurzu politického, záhadou však je v práci nedostatečně vysvětlené vymezení sledovaného období od počátku roku 2001 do léta 2010. Časové práce tak není dáno ani britským vnitropolitickým cyklem, ani významnou vnější událostí útoků z 11. září 2001. Proč autor nezvolil časové vymezení, které by se krylo s vládou New Labour, přičemž by mohl sledovat i vliv 11. září i druhého výrazného mezníku v britsko-amerických vztazích v tomto období, války v Iráku, na povahu a akcenty mediálního diskurzu o SR.

Je možné, jak autor uvádí na s. 6-7, považovat pro období 2007-10 za ztělesnění britské zahraniční politiky ne tehdejšího premiéra Gordona Browna, který do této oblasti nepochybně vnesl řadu osobních akcentů a nových priorit (srovnej Seldon a Lodge, 2010) ale „odkaz“ Tonyho Blaira?

Hlavní nevyužitou příležitost však spatřuji v chybějící reflexi vnitřní diverzity tohoto mediálního diskurzu: na s. 7 autor zmiňuje, že zvolený soubor periodik, a tedy i korpus

analyzovaných textů, „reprezentuje tři hlavní ideologicko-normativní směry v britské společnosti – konzervativní, sociálnědemokratický a liberální“. Dále však neupřesňuje, který z titulů/autorů/textů náleží ke kterému proudu, a k tomuto členění se už dále nevrací. Tím je zmařena možnost srovnat tři základní argumentační a interpretační repertoáry, identifikovat základ sdíleného mediálního diskurzu o SR a na straně druhé hlavní variace mezi nimi. Velmi užitečná by v tomto ohledu mohla být waeverovská (kodaňská) koncepce diskurzu jako vrstevnaté významové struktury, z níž vychází i Larsen, na jehož práci autor již odkazuje.

V bibliografii (která měla být řazena abecedně) jsem zaregistroval absenci nedávno publikovaných prací O. Daddowa, které představují patrně nejrozpracovanější diskurzivně-analytický příspěvek (s důrazem na politický diskurz) ke studiu britské zahraniční a evropské politiky v období New Labour. V této souvislosti je též třeba podotknout, že rozbor literatury v úvodu je spíše zhuštěným přehledem zdrojů než jejich kritickým rozбором. Jinak je úvod práce příkladný a její celková struktura je, vzhledem k jejím cílům, logická a funkční.

První kapitola stati je věnována domácím prvkům (vkladu médií, veřejného mínění, veřejného diskurzu) zahraniční politiky; autor zde extenzivně čerpá ze zásadní monografie Ch. Hilla a ze starší práce H. Larsena jako představitele společenskovedního „obratu k jazyku“. Nakolik jsou tyto dva jeho základní zdroje kompatibilní – je v Hillově koncepci analýza zahraniční politiky (FPA) prostor pro diskurzivní analýzu či lingvistické metody obecně? Co se pak veřejného mínění týče, je možné převzít závěry Rasmussenovy a McCormickovy stati z roku 1993 bez dalšího i pro současnost?

Druhá kapitola je věnována teoretickému a metodologickému ukotvení práce. Autor vymezuje své pojetí médií a mediálního diskurzu jako „rozhraní“ mezi prostorem oficiálním vládním a široce pojatým veřejným prostorem a představuje dva směry DA, z nichž jeho práce čerpá, P. Chiltona a Faircloughovu kritickou DA. Dvě otázky však podle mého názoru nejsou rozebrány dostatečně: produktivní funkce (mediálního) diskurzu (s výjimkou identitotvorné) a také konkrétní autorovo pojetí vztahu mezi diskurzem a mimodiskurzivní realitou. Též jsem zde byl zklamán ve svém očekávání, že autor v této kapitole rozebere svůj konkrétní výzkumný postup nad rámec nástinu obsaženého již v (velmi pěkném) úvodním rozvrhu struktury práce.

Kapitola třetí je „popisem historického diskurzu o SR“ a jeho vývoje na základě sekundární literatury. Rozvržení hlavních tematických okruhů tohoto diskurzu je autorovo vlastní – mohl by přiblížit přesný postup, jak k němu dospěl? Existuje podobné členění i v literatuře, s níž pracoval? Možný (a poměrně zásadní) konceptuální problém této kapitoly vidím v tom, že se zdá směřovat dvě roviny: historický vývoj diskurzu o SR a akademickou reflexi obsahu SR.

Čtvrtá kapitola představuje autorův vlastní výzkumný počín – analýzu textů a popis interpretačních repertoárů v nich obsažených. Soupis promluv je pořízen, dokumentován a pro každé dílčí diskurzivní pole komentován velmi přesvědčivě. Proč se rozvržení tematických okruhů mediálních diskurzů v této kapitole zčásti odlišuje od kapitoly předcházející?

Shrnutí výsledků předkládaného výzkumu v závěru kapitole 5 je velmi stručné a na první pohled až příliš obecné, konkrétní poznatky je nicméně možné si dohledat v jednotlivých podkapitolách předchozí kapitoly a autor je zřejmě již nechtěl znovu opakovat. Které tematické okruhy britského mediálního diskurzu o SR se autorovi jeví projít nejvýraznější obsahovou proměnou v návaznosti na reflexi války v Iráku?

Zařazení celého korpusu textů formou přílohy je zcela klíčové pro transparentnost provedeného výzkumu; pro snazší orientaci by bývalo vhodné zopakovat na tomto místě i jejich řazení a stránkování.

Práce je psána velmi srozumitelným a přitom přesným jazykem, k formálním náležitostem práce nemám připomínek. Samotný vznik práce přitom umožnilo autorovo perfektní zvládnutí anglického jazyka včetně specifík žurnalistického stylu.

Všechny uvedené kritické připomínky nemění nic na tom, že práce Libora Otta přesvědčivě splňuje nároky na diplomové práce kladené. **Doporučuji** ji proto k obhajobě a hodnotím ji na pomezí stupňů **výborně** a **velmi dobře**.

V Praze dne 14. června 2012

Mgr. Jan Váška
jan.vaska@gmail.com